

Centraal College Medische Specialismen

Besluit van 14 december 2009 houdende de opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme maag-darm-leverziekten^{*1}

(Besluit maag-darm-leverziekten)

Het Centraal College Medische Specialismen,

gelet op artikel 14, tweede lid, onder d., van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en artikel 14 van de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst;

gezien het advies van het federatiebestuur van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, de Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen en de Medisch Specialisten Registratie Commissie;

BESLUIT:

---

* In de Staatscourant van 29 april 2010, nr. 6522 is mededeling gedaan van de vaststelling van dit besluit.

¹ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 12 september 2012 houdende de wijziging van diverse collegebesluiten waarvan op 12 december 2012 mededeling is gedaan in de Staatscourant. Dit besluit is in werking getreden op 1 januari 2013.

Hoofdstuk A   **Algemene bepalingen**

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. maag-darm-leverziekten: het specialisme dat zich richt op de diagnostiek en behandeling van aandoeningen van slokdarm, maagdarmkanaal, lever, galwegen en alvleesklier;
- b. opleidingsplan: het opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen (NVMDL).

A.2. Opleidingsplan

De opleiding tot maag-darm-leverarts voldoet aan het opleidingsplan.

Hoofdstuk B   **De opleiding**

B.1. Duur

De duur van de opleiding bedraagt zes jaar.

B.2. Specialismegebonden competenties

1. De opleiding is gericht op het bereiken van de door het CCMS vastgestelde algemene competenties en specialismegebonden competenties.
2. De in het eerste lid bedoelde specialismegebonden competenties zijn vastgelegd in de bijlage bij dit besluit.

B.3. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit de volgende verplichte onderdelen:
  - a. twee jaar interne geneeskunde;
  - b. vier jaar maag-darm-leverziekten.
2. Het onderdeel interne geneeskunde, genoemd in het eerste lid, onder a., bestaat uit:
  - a. ten minste twaalf maanden zaalstage algemene interne geneeskunde, gevolgd door
  - b. twee of drie onderdelen, bijvoorkeur te kiezen uit: intensive care, oncologie en nefrologie;
  - c. landelijk cursorisch onderwijs interne geneeskunde, inclusief de bijbehorende examens.
3. Het onderdeel interne geneeskunde, genoemd in het eerste lid onder a. voldoet inhoudelijk aan de eisen van het besluit interne geneeskunde tenzij het opleidingsplan anders bepaalt.
4. Het onderdeel maag-darm-leverziekten, bedoeld in het eerste lid, onder b., bestaat uit:
  - a. een zaalstage (ten minste zes en ten hoogste negen maanden);
  - b. het onderdeel supervisie (ten minste drie maanden en ten hoogste zes maanden);
  - c. tijdens het onderdeel zaalstage, genoemd onder a. en/of het onderdeel supervisie, genoemd onder b. wordt het onderdeel hepatologie gevolgd (ten minste vier en ten hoogste zes maanden);
  - d. drie jaar algemene maag-darm-leverziekten met nadruk op poliklinische werkzaamheden en endoscopische verrichtingen en aandacht voor patiëntgebonden activiteiten op het gebied van de functionele gastrointestinale ziekten;
5. De aios kan gelegenheid gegeven worden om zich tijdens het onderdeel, bedoeld in het vierde lid, onder d., te bekwamen in een aandachtsgebied hepatologie, oncologie, neuro-gastroenterologie en motoriek of geavanceerde gastrointestinale endoscopie.
6. Twee dagdelen per week besteedt de aios aan administratieve- en niet patiëntgebonden werkzaamheden.

B.4. Inhoud van de opleiding

1. Het onderdeel interne geneeskunde, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder a., omvat de algemene interne geneeskunde en is voor het overige afhankelijk van de door de aios gekozen onderdelen.
2. Het onderdeel maag-darm-leverziekten, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder b., omvat de volgende thema's:
  - a. gastro-intestinale oncologie;
  - b. inflammatoir darmlijden;
  - c. infecties van het maag-darmkanaal, bacterieel, viraal en parasitair;
  - d. ischaemische aandoeningen;
  - e. maagzuur-gerelateerde aandoeningen;
  - f. aandoeningen van de lever en levertransplantatie;
  - g. aandoeningen van de pancreas;

- h. aandoeningen van de galwegen;
- i. bekkenbodempromblematiek en proctologie;
- j. (mal)absorptie en (mal)digestie;
- k. neurogastro-enterologie en motiliteit;
- l. voeding;
- m. spoedeisende maag-darm-leverziekten;
- n. genetische en aangeboren aandoeningen;
- o. diagnostische endoscopie;
- p. algemene therapeutische endoscopie;
- q. geavanceerde endoscopie;
- r. abdominale echografie (facultatief).

B.5. Plaats van de opleiding

1. De aios volgt het onderdeel interne geneeskunde in één opleidingsinrichting.
2. De aios volgt het onderdeel maag-darm-leverziekten gedurende ten hoogste twee jaar in een niet-universitaire opleidingsinrichting.

B.6. Specialismespecifieke toetsing en beoordeling

Tijdens de opleiding wordt gebruik gemaakt van 360° feedback en OSATS.

B.7. Cursorisch onderwijs

1. Het cursorisch onderwijs betreft in ieder geval de volgende onderdelen:
  - a. de cursus stralingshygiëne;
  - b. de aios onderwijsdagen;
  - c. de cursus klinische hepatologie, georganiseerd door de Nederlandse Vereniging voor Hepatologie;
  - d. het halfjaarlijks cursorisch onderwijs van de NVMDL;
  - e. endoscopie-simulatietraining.
2. De aios die wordt opgeleid in het aandachtsgebied hepatologie, bezoekt tijdens de opleiding ten minste één specifiek op de hepatologie gericht symposium of congres.
3. De aios die wordt opgeleid in het aandachtsgebied neuro-gastroenterologie en motoriek bezoekt tijdens de opleiding ten minste één specifiek op de neuro-gastroenterologie en motoriek gericht symposium of congres.
4. De aios die wordt opgeleid in het aandachtsgebied geavanceerde gastrointestinale endoscopie bezoekt tijdens de opleiding ten minste één specifiek op de gastrointestinale endoscopie gericht congres, inclusief live demonstraties.
5. De aios die wordt opgeleid in het aandachtsgebied oncologie bezoekt tijdens de opleiding ten minste een internationaal klinisch oncologisch congres (ASCO, ECCO) of internationaal interdisciplinair gastro-enterologisch oncologisch congres

B.8. Diensten

1. Tijdens het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., eerste lid onder a., verricht de aios diensten voor de interne geneeskunde.
2. Tijdens het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., eerste lid onder b., verricht de aios diensten voor de maag-darm-leverziekten, waarvan tijdens ten minste drie opleidingsjaren endoscopische bereikbaarheidsdiensten voor spoedeisende MDL-zorg, waaronder endoscopie, worden verricht.

Hoofdstuk C De erkenning tot opleider en opleidingsinrichting

Titel I De opleider

C.1. Erkenningseisen opleider en plaatsvervangend opleider

De opleider en de plaatsvervangend opleider zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen, de Nederlandse Vereniging voor Gastro-enterologie en de Nederlandse Vereniging voor Hepatologie.

Titel II De opleidingsinrichting

C.2. Eisen opleidingsinrichting

Om voor erkenning als opleidingsinrichting voor het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., vijfde lid, in aanmerking te komen, voldoet de instelling aan de volgende eisen:

- a. de instelling is een universitaire of niet-universitaire instelling;
- b. in de instelling zijn behalve de opleider nog ten minste twee maag-darm-leverartsen werkzaam op een zodanige wijze dat zij hun verantwoordelijkheid als lid van de opleidingsgroep daadwerkelijk en naar behoren kunnen dragen;
- c. in de instelling zijn medisch specialisten werkzaam die als opleider zijn erkend voor ten minste zes andere medische specialismen waaronder de interne geneeskunde en de heelkunde;
- d. in de instelling zijn werkzaam een anesthesioloog, een kinderarts, een arts-microbioloog, een nucleair geneeskundige, een patholoog, een psychiater en een radioloog;
- e. in de instelling kunnen als consulent worden geraadpleegd een cardioloog, een dermatoloog, een keel-neus-oorarts, een neuroloog, een oogarts, een radiotherapeut, een reumatoloog, een uroloog en een gynaecoloog;
- f. het aantal opnames bedraagt ten minste 300 per jaar, exclusief het aantal dagbehandelingen, welke opnames het gehele spectrum van de gastro-enterologie omvatten;
- g. de mogelijkheid tot opname in dagbehandeling bedraagt ten minste 300 per jaar;
- h. de instelling beschikt over een polikliniek waar de aios onder supervisie patiënten kunnen onderzoeken en behandelen;
- i. het aantal nieuw ingeschreven poliklinische patiënten bedraagt ten minste 500 per jaar;
- j. in de instelling is een endoscopie-afdeling aanwezig waar alle gangbare diagnostiek en behandelmethoden betreffende de maag-darm-leverziekten worden uitgeoefend;
- k. de personele ondersteuning bij acute endoscopie in avond-, nacht- en weekenddiensten is adequaat geregeld;
- l. de instelling beschikt over een afdeling intensive care, niveau II of III conform de CBO-richtlijn.

C.3. Eisen voor erkenning aandachtsgebied hepatologie

De instelling die tijdens het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., vijfde lid, het aandachtsgebied hepatologie verzorgt, voldoet naast de eisen van artikel C.2. aan de volgende eisen:

- a. in de instelling kunnen als consulent worden geraadpleegd een of meerdere medisch specialisten met specifieke deskundigheid in de leverpathologie en interventie leverschieding;
- b. in de instelling vindt ten minste zesmaal per jaar levertransplantatie-indicatie besprekingen plaats waarbij de leden van transplantatiecentra aanwezig zijn;
- c. in de instelling worden levertransplantaties uitgevoerd of de instelling werkt samen met een levertransplantatiekliniek;
- d. in de instelling worden leveronderzoeksprojecten gedaan.

C.4. Eisen voor erkenning aandachtsgebied oncologie

De instelling die tijdens het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., vijfde lid, het aandachtsgebied oncologie verzorgt, voldoet naast de eisen van artikel C.2. aan de volgende eisen:

- a. in de instelling zijn werkzaam ten minste twee internisten met een registratie in het aandachtsgebied oncologie bij de NIV;
- b. in de instelling zijn werkzaam ten minste twee chirurgen met een registratie in het deelgebied chirurgische oncologie bij de NVvH;
- c. in de instelling zijn werkzaam ten minste twee radiotherapeuten;
- d. in de instelling kan als consulent worden geraadpleegd ten minste één klinisch geneticus.

C.5. Eisen voor erkenning aandachtsgebied gastrointestinale endoscopie

De instelling die tijdens het onderdeel, bedoeld in artikel B.3., vijfde lid, het aandachtsgebied geavanceerde gastrointestinale endoscopie verzorgt, voldoet naast de eisen van artikel C.2. aan de volgende eisen:

- a. het aantal endoscopische verrichtingen bedraagt 5000 per jaar, waaronder ten minste 250 endoscopische retrograde cholangio pancreaticografie (ERCP's) en ten minste 250 endoscopische ultrasonografie (EUS).

Hoofdstuk D   Slotbepalingen

D.1. Overgangsbepaling

Artikel E.1. van het Kaderbesluit CCMS is van overeenkomstige toepassing.

D.2. Intrekking besluit

Besluit maag-darm-leverziekten van 14 juni 2004² wordt ingetrokken.

D.3. Bekendmaking

1. Dit besluit, alsmede wijziging daarvan, behoeft instemming van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
2. In de Staatscourant wordt mededeling gedaan van de vaststelling en wijziging van dit besluit. Daarnaast wordt mededeling gedaan in het officiële orgaan van de KNMG.
3. De mededeling in het officiële orgaan van de KNMG als bedoeld in het tweede lid bevat tenminste de titel van het besluit of wijziging en de datum van inwerkingtreding van het besluit of wijziging.
4. De integrale tekst van dit besluit zal op de website van de KNMG worden geplaatst (www.knmg.nl).

D.4. Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2011.
2. Indien de Staatscourant waarin de vaststelling van dit besluit en het instemmingsbesluit, bedoeld in artikel D.3., eerste lid, worden geplaatst, wordt uitgegeven na 31 december 2010, treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij worden geplaatst, en werkt zij terug tot en met 1 januari 2011.

D.5. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit maag-darm-leverziekten.

Utrecht, 14 december 2009

prof. dr. R.J. Stolker,
voorzitter CCMS

mw. mr. V.J. Schelfhout-van Deventer,
secretaris Colleges

---

² Stcrt 14 december 2004, nr. 241, (laatstelijk) gewijzigd bij besluit van 12 september 2005, Stcrt. 8 februari 2006, nr. 28.

Toelichting

Algemeen

Dit besluit bevat de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme maag-darm-leverziekten.

Artikelsgewijs

Artikel A.1. Begripsomschrijvingen

Onder b.: Het opleidingsplan wordt ook wel aangeduid als Herstructurering opleiding maag-darm leverziekten.

Artikel A.2. Opleidingsplan

In het Kaderbesluit CCMS is vastgelegd wie een opleidingsplan opstelt en aan welke vereisten een opleidingsplan moet voldoen: het bevat tenminste een beschrijving van de inhoud van de opleiding, van de structuur van de opleiding, van de specialismegebonden competenties etc. Door hier opleiding te omschrijven als de opleiding in de maag-darm-leverziekten die voldoet aan het opleidingsplan, wordt het opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverziekten (NVMDL) verankerd in de regelgeving van het CCMS. Deze omschrijving laat onverlet dat de opleiding ook aan de algemene eisen van het Kaderbesluit CCMS en van dit besluit moet voldoen.

Artikel B.1. Duur

Dit is een nadere invulling van het bepaalde in artikel B.3., eerste lid, van het Kaderbesluit CCMS. Deze duur is conform de aanbeveling van de Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS), waarin tevens een minimumduur van twee jaar voor de periode in de interne geneeskunde wordt bepaald. De duur is twee jaar langer dan de minimale duur zoals vastgelegd in Richtlijn 2005/36/EG.

Artikel B.2. Specialismegebonden competenties

De specialismegebonden competenties zijn gebaseerd op het algemene competentieprofiel van de medisch specialist, zoals beschreven in artikel B.2. van het Kaderbesluit CCMS en zijn opgenomen in de bijlage.

Bijlage, onder d., i.: ten aanzien van de meest betrouwbare literatuur wordt bedoeld evidence based medicine en patient-centered medicine; ten aanzien van de juiste vragen PICO en ten zien van de beoordeling van gepubliceerd onderzoek op wetenschappelijke waarde de CAT.

Artikel B.3. Structuur van de opleiding

Lid 1: De structuur van de opleiding bestaat uit een common trunk van twee jaar (het onderdeel interne geneeskunde), gevolgd door een verdere differentiatie in de maag-darm-leverziekten gedurende vier jaar (het onderdeel maag-darm-leverziekten).

Lid 2: De common trunk bestaat uit ten minste twaalf maanden zaalstage algemene interne geneeskunde gedurende het eerste opleidingsjaar, gevolgd door een aantal onderdelen interne geneeskunde van in totaal twaalf maanden. De bedoeling van het tweejarige onderdeel interne geneeskunde is dat de aios bij voorkeur opleiding krijgt in de acute interne geneeskunde/intensive care, de oncologie en de nefrologie. De leerdoelen van dit onderdeel zijn beschreven in het opleidingsplan interne geneeskunde en zijn onverkort van toepassing op de opleiding maag-darm-leverziekten.

Lid 3: Voor het onderdeel algemene interne geneeskunde geldt dat wordt aangesloten bij de inhoud van dit onderdeel, zoals beschreven in het opleidingsplan Herstructurering opleiding maag-darm-leverziekten en het opleidingsplan interne geneeskunde.

Lid 4 en lid 5: Het onderdeel maag-darm-leverziekten kent twee fasen: (1) in totaal één jaar in de kliniek, bestaande uit de zaalstage en het onderdeel supervisie en (2) drie jaar uitbouw waarin de excellerende aios zich kan verdiepen in één van de vier in (de bijlagen van) het opleidingsplan beschreven aandachtsgebieden. De volgorde van deze onderdelen is vrij en wordt door de aios in overleg met de opleider(s) bepaald.

De onderdelen zaalstage en supervisie vormen tezamen het gedeelte kliniek maag-darm-leverziekten. De omvang van het onderdeel supervisie is afhankelijk van de omvang van de zaalstage. In totaal bedragen deze onderdelen twaalf maanden. Voor de driejarige uitbouwfase is het uitgangspunt het verdiepen in de breedte. Dat zal voor de meerderheid van de aios gelden. De excellerende aios kan zich echter in deze fase toeleggen op een aandachtsgebied.

Lid 6: Het opleidingsplan wordt regionaal en/of lokaal vertaald in een regionaal cq. lokaal plan waarbij voor de regio wordt vastgelegd welke opleidingsinrichting welke onderdelen (thema's) van de opleiding verzorgt. Per opleidingsinrichting (locatie) beschikt men over een inhoudelijke beschrijving van de onderdelen die worden

verzorgd, opgesteld aan de hand van de thema's van artikel B.4.

Artikel B.4. Inhoud van de opleiding

Lid 1: De inhoud van de common trunk wordt beschreven in het opleidingsplan interne geneeskunde, zowel het algemene gedeelte als de onderdelen die daarop volgen.

Lid 2: De opleiding in de maag-darm-leverziekten kent zowel een lijn- als een modulaire structuur. Met dit laatste wordt ook wel blokleren bedoeld. Per opleidingsregio (OOR) wordt bepaald welke onderdelen/thema's in een lijn-respectievelijk blokstructuur worden onderwezen.

Voor het thema geavanceerde endoscopie geldt dat het met name tijdens het aandachtsgebied geavanceerde gastrointestinale endoscopie, genoemd in artikel B.3., vierde lid aan bod komt.

Voor het thema abdominale echografie geldt dat het een facultatief thema is, dwz. maakt geen verplicht deel uit van de opleiding tot maag-darm-leverarts.

Artikel B.6. Specialismespecifieke toetsing en beoordeling

De voor alle aios verplichte toetsinstrumenten zijn de KPB, de CAT en de kennistoets. Deze toetsinstrumenten zijn opgenomen in het Kaderbesluit CCMS. Per specialisme kunnen daarnaast ook andere instrumenten worden gebruikt. De hier voor de opleiding maag-darm-leverziekten genoemde OSATS als toets/beoordelingsinstrument zijn een vorm van de voor elke specialistische opleiding verplicht gestelde KPB's (ten minste 10 per opleidingsjaar). OSATS kunnen echter niet de KPB's vervangen. Waar en wanneer de verschillende toetsvormen tijdens het onderdeel maag-darm-leverziekten worden gebruikt, wordt in het opleidingsplan beschreven.

Het is aan de opleider en niet aan de examencommissie om een (integraal) oordeel te vellen over de (on)geschiktheid van de aios om de opleiding voort te zetten en af te ronden conform de opleidingseisen. Dat betekent dat een met een onvoldoende behaald examen niet de enige reden kan zijn om de opleiding te beëindigen.

Artikel B.7. Cursorisch onderwijs

De algemene verplichting voor de aios tot het volgen van cursorisch onderwijs gedurende ten minste tien dagen per opleidingsjaar, is vastgelegd in het Kaderbesluit CCMS. Het hier beschreven cursorisch onderwijs is een specialisme specifieke - inhoudelijke - aanvulling voor de opleiding in de maag-darm-leverziekten. In het opleidingsplan wordt beschreven hoe deze verplichte vormen van cursorisch onderwijs worden verdeeld over de opleiding, zowel naar aantal als naar omvang (uren).

Artikel C.1. Erkenningseisen opleider en plaatvervangend opleider

Dit is een aanvulling op het bepaalde in artikel C.1. van het Kaderbesluit CCMS.

Dezelfde eisen gelden voor een opleider die erkend wordt om een gedeelte van de opleiding te verzorgen.

Artikel C.2. Eisen opleidingsinrichting

Dit is een aanvulling op het bepaalde in paragraaf II-A van het Kaderbesluit CCMS.

C.3. Eisen voor erkenning aandachtsgebied hepatologie

Algemeen: Dit is een aanvulling op de algemene erkenningseisen van het Kaderbesluit CCMS en artikel C.2. van dit besluit. Een instelling die naast de 'algemene opleiding' in de maag-darm-leverziekten, zoals beschreven in artikel B.3., vierde lid van dit besluit, ook het aandachtsgebied hepatologie van artikel B.3., vijfde lid, wil verzorgen, dient aan de eisen van dit artikel te voldoen. Uit artikel C.2. volgt dat naast de opleider ten minste twee maag-darm-leverartsen in de instelling werkzaam zijn. Het is niet ondenkbaar dat in de toekomst wordt vereist dat om voor erkenning voor het aandachtsgebied hepatologie in aanmerking te kunnen komen ten minste één van deze maag-darm-leverartsen specifieke deskundigheid in de hepatologie heeft, blijkend uit de registratie in het aandachtsgebied hepatologie bij de NVMDL. Een dergelijke registratie kan echter nu nog niet worden vereist. Dat geldt evenzeer voor de erkenning in de overige aandachtsgebieden.

Onder c.: Indien de te erkennen instelling niet zelf levertransplantaties verzorgt, is samenwerking met een levertransplantatiekliniek voorgeschreven om erkend te kunnen worden in het aandachtsgebied hepatologie. Deze samenwerking leidt ertoe dat de aios in de erkende opleidingsinrichting wordt blootgesteld aan patiënten die zowel in het voor- als in het natraject van een levertransplantatie in de opleidingsinrichting verblijven.

Nadrukkelijk wordt met deze vorm van samenwerken niet bedoeld dat de aios in de niet-erkende levertransplantatiekliniek wordt opgeleid. Dat kan slechts als de betreffende kliniek zou voldoen aan één van de erkenningsmodaliteiten van het Kaderbesluit CCMS, bijv. door samen met een andere instelling als bestuurlijke opleidingsseenheid erkend te worden.

Bijlage bij het Besluit maag-darm-leverziekten, bedoeld in artikel B.2.

De specialismegebonden competenties van de maag-darm-leverarts zijn de volgende:

- a. ten aanzien van medisch handelen:
  - i. De maag-darm-leverarts heeft diepgaande, relevante kennis op het gebied van de fysiologie, de pathologie, de genetica en de algemene ziekteleer.
  - ii. De maag-darm-leverarts toont een breed arsenaal aan diagnostische vaardigheden.
  - iii. De maag-darm-leverarts neemt een relevante, accurate (hetero)anamnese af.
  - iv. De maag-darm-leverarts komt tot juiste definiëring van de hulpvraag.
  - v. De maag-darm-leverarts verricht op adequate wijze onderzoek en vult dit aan met de noodzakelijke ingrepen en overige procedures om relevante gegevens te verzamelen.
  - vi. De maag-darm-leverarts analyseert en interpreteert deze gegevens adequaat.
  - vii. De maag-darm-leverarts stelt waar mogelijk evidence based de juiste therapie in.
  - viii. De maag-darm-leverarts hanteert de richtlijnen NVMDL, CBO en andere geaccepteerde richtlijnen.
  - ix. De maag-darm-leverarts herkent en handelt adequaat bij noodsituaties en beheerst reanimatietechnieken.
  - x. De maag-darm-leverarts begeleidt patiënt en familie op adequate wijze.
  - xi. De maag-darm-leverarts toont vaardigheden overeenkomstig de algemeen aanvaarde eisen van dat moment in de maag-darm-leverziekten.
  - xii. De maag-darm-leverarts herkent complicaties tijdig en behandelt en bespreekt deze op juiste wijze.
  - xiii. De maag-darm-leverarts maakt op juiste wijze onderscheid tussen spoed en geen spoed.
  - xiv. De maag-darm-leverarts handelt consulten op juiste wijze af.
- b. ten aanzien van communicatie:
  - i. De maag-darm-leverarts onderhoudt effectieve relaties met patiënt en omgeving.
  - ii. De maag-darm-leverarts is in staat een langdurige relatie op te bouwen met chronisch zieke patiënten.
  - iii. De maag-darm-leverarts is zich bewust van de invloed van de ziekte op de patiënt en zijn omgeving.
  - iv. De maag-darm-leverarts stelt het belang van de patiënt centraal.
  - v. De maag-darm-leverarts verkrijgt informatie van de patiënt en geeft informatie aan de patiënt en/of familie/andere betrokkenen.
  - vi. De maag-darm-leverarts past hierin de juiste gesprekstechnieken toe.
  - vii. De maag-darm-leverarts verklaart in, voor de patiënt begrijpelijke bewoordingen de indicaties voor onderzoek en behandeling.
  - viii. De maag-darm-leverarts vraagt om instemming waar nodig, overlegt over het beleid en checkt het begrip over de gang van zaken bij de patiënt.
  - ix. De maag-darm-leverarts kan hierin onderhandelen en past technieken om conflicten te hanteren op adequate wijze toe.
  - x. De maag-darm-leverarts bespreekt adequaat de complicaties van ingrepen.
  - xi. De maag-darm-leverarts bespreekt indien van toepassing op correcte wijze de opgetreden complicaties met patiënt en diens verwanten.
  - xii. De maag-darm-leverarts is adequaat in het voorstellen van patiënten op besprekingen en in overdrachten.
  - xiii. De maag-darm-leverarts draagt zorg voor adequate verslaglegging en dossiervoering, alsmede relevante en tijdige correspondentie.
  - xiv. De maag-darm-leverarts draagt zorg voor adequate overdracht van patiëntgegevens aan medebehandelaars.
- c. ten aanzien van samenwerking:
  - i. De maag-darm-leverarts werkt goed samen met zijn collega's, houdt regelmatig overleg, waarbij de werkafspraken duidelijk zijn.
  - ii. De maag-darm-leverarts werkt goed samen in een team met verpleging, polikliniekmedewerkers en endoscopie-assistenten, met respect voor hun vaardigheden en beperkingen.
  - iii. De maag-darm-leverarts past hierin op juiste wijze vergadertechnieken toe.
  - iv. De maag-darm-leverarts delegeert adequaat.
  - v. De maag-darm-leverarts schakelt zelf op tijd collega's van andere disciplines in, indien diagnose en/of behandeling dit indiceren.
  - vi. De maag-darm-leverarts neemt deel aan interdisciplinair overleg en handelt intercollegiale consulten snel en effectief af.
  - vii. De maag-darm-leverarts werkt goed samen met de eerste lijn.

- d. ten aanzien van kennis en wetenschap:
- i. De maag-darm-leverarts zoekt doelmatig naar de meest betrouwbare medische literatuur, formuleert daarbij de juiste vragen en beoordeelt gevonden gepubliceerd onderzoek op wetenschappelijke waarde.
  - ii. De maag-darm-leverarts kan een vraagstelling in termen van wetenschappelijk onderzoek formuleren.
  - iii. De maag-darm-leverarts toont aan wetenschappelijk onderzoek te kunnen starten dan wel daar aan mee te kunnen werken (toont kennis van statistiek).
  - iv. De maag-darm-leverarts stelt op basis van een juiste beoordeling van eigen kennis en kunde een persoonlijk bij- en nascholingsplan op en heeft een attitude van “life long learning”.
  - v. De maag-darm-leverarts levert een bijdrage aan het onderwijs aan (co) assistenten en medewerkers binnen de organisatie en geeft hierin op juiste wijze feedback.
- e. ten aanzien van maatschappelijk handelen:
- i. De maag-darm-leverarts is zich bewust van de invloed van factoren op de gezondheid en vergroot het inzicht in de maatschappij en van het individu hierin.
  - ii. De maag-darm-leverarts betreft in zijn handelen belangrijke sociale- en omgevingsfactoren die van invloed zijn op de gezondheid en het welbevinden van patiënten en hun familie.
  - iii. De maag-darm-leverarts geeft preventie van ziekte de aandacht.
  - iv. De maag-darm-leverarts komt hierin op voor de patiënt zowel in de arts-patiënt relatie als in breder perspectief.
  - v. De maag-darm-leverarts draagt bij aan toegankelijkheid van zorg.
  - vi. De maag-darm-leverarts heeft oog voor de betaalbaarheid van zorg.
  - vii. De maag-darm-leverarts geeft voorlichting aan patiënten en patiëntengroepen.
  - viii. De maag-darm-leverarts past de wetten en regelgeving met betrekking tot medisch handelen op juiste wijze toe.
  - ix. De maag-darm-leverarts verkrijgt informed consent als beschreven in de wet WGBO.
  - x. De maag-darm-leverarts gaat adequaat om met eigen fouten.
  - xi. De maag-darm-leverarts past risico-management toe.
- f. ten aanzien van organisatie:
- i. De maag-darm-leverarts bewaakt een goede balans tussen werk en privé leven.
  - ii. De maag-darm-leverarts voert op adequate wijze poliklinische spreekuren uit.
  - iii. De maag-darm-leverarts draagt zorg voor een goed verlopende visite.
  - iv. De maag-darm-leverarts formuleert een visie, bepaalt strategie en op basis daarvan formuleert hij een beleid en voert dit uit.
  - v. De maag-darm-leverarts organiseert adequate multidisciplinaire zorg.
  - vi. De maag-darm-leverarts kan projectmatig werken.
  - vii. De maag-darm-leverarts werkt protocollair.
  - viii. De maag-darm-leverarts toont inzicht in het werken in dienst- of maatschapverband.
  - ix. De maag-darm-leverarts maakt gebruik van kennis over de gezondheidszorgstructuur.
  - x. De maag-darm-leverarts neemt deel aan en/of organiseert een multicenter onderzoek.
  - xi. De maag-darm-leverarts participeert in de organisatie van het ziekenhuis en/of neemt deel aan ziekenhuiscommissies of landelijke commissies.
  - xii. De maag-darm-leverarts heeft inzicht in financiële structuren.
  - xiii. De maag-darm-leverarts gaat adequaat om met budgettering en marktgerichte zorg.
  - xiv. De maag-darm-leverarts levert efficiënte zorg.
  - xv. De maag-darm-leverarts past op correcte wijze triage toe.

- g. ten aanzien van professionaliteit:
- i. De maag-darm-leverarts integreert op adequate wijze de hiervoor benoemde competenties.
  - ii. De maag-darm-leverarts is empathisch en gaat op juiste wijze om met eigen gevoelens.
  - iii. De maag-darm-leverarts bewaart de juiste balans tussen persoonlijke en professionele rollen.
  - iv. De maag-darm-leverarts toont flexibiliteit.
  - v. De maag-darm-leverarts reflecteert op eigen handelen.
  - vi. De maag-darm-leverarts stelt zich toetsbaar op.
  - vii. De maag-darm-leverarts neemt verantwoordelijkheid voor zijn handelingen.
  - viii. De maag-darm-leverarts onderhoudt zijn kennis en vaardigheden volgens de normen van zijn wetenschappelijke vereniging.
  - ix. De maag-darm-leverarts evalueert eigen behandelresultaten.
  - x. De maag-darm-leverarts houdt een complicatieregistratie bij volgens de normen van zijn wetenschappelijke vereniging.
  - xi. De maag-darm-leverarts herkent ethische dilemma's, heeft inzicht in ethische normen en is in staat om dit in besluitvorming te betrekken.

OUDE